Literatura în înțelegerea Svetlanei Aleksievici – o „colecție de voci ale vieții înseși”

Mariana BOCA
Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

Abstract: The article is about Svetlana Aleksivici, a Belarusian writer who was awarded the 2015 Nobel Prize in Literature "*for her polyphonic writings*". The themes of her books are between journalism and literature because she felt that the best way to describe the horrors of the 20th century was not by creating fiction but through recording the testimonies of witnesses: *"I'm searching life for observations, nuances, details. Because my interest in life is not the event as such, not war as such, not Chernobyl as such, not suicide as such. What I am interested in is what happens to the human being, what happens to it in of our time. How does man behave and react. How much of the biological man is in him, how much of the man of his time, how much man of the man." (Voices from Big Utopia)*
Keywords: *literature, fiction, journalism, history.*

> „*Am căutat o metodă literară care să-mi permită o aproximare cât se poate de fidelă a vieții reale. Realitatea m-a atras mereu ca un magnet, m-a torturat și m-a hipnotizat, mi-am dorit s-o fixez pe hârtie. Astfel că mi-am însușit imediat acest gen cu voci omenești și mărturii, probe și documente reale. Așa aud și văd eu lumea – ca pe un cor de voci individuale și un colaj de detalii cotidiene... În acest fel, pot fi simultan scriitor, reporter, sociolog, psiholog și preot...*” [Interviu]

Svetlana Aleksievici a luat în anul 2015 Premiul Nobel pentru Literatură, după ce de-a lungul a peste treizeci de ani a publicat cărți în care evocă mărturiile directe ale martorilor unor evenimente istorice. Scriitoarea bielorusă, născută în 1948 în Ucraina, a trăit, prin originea ei (tată bielorus, mamă ucraineană), între Bielorusia, Ucraina și Rusia, în Uniunea Sovietică de după Al Doilea Război. A scris în limba rusă, *lingua franca* a imperiului sovietic. Se revendică, în acest fel, prin educație și experiență, din toate aceste culturi – bielorusă, ucraineană și rusă, unite civilizațional în primul rând prin limba rusă. În cărțile ei autoarea recuperează memoria reală a oamenilor cu care împarte aceeași istorie, din generația părinților și apoi din propria ei generație.

Încă din debutul cărții *Războiul nu are chip de femeie*, apărută în 1985, Svetlana Aleksievici vorbește despre cum a găsit propria cale în literatură: „*Multă vreme am fost un om al cărților, pe care realitatea îl speria și-l atrăgea deopotrivă. Pentru că nu cunoșteam viața, am devenit neînfricată. Acum mă gândesc: dacă aș fi fost un om mai ancorat în realitate, m-aș mai fi putut arunca oare cu capul înainte în această prăpastie? De unde au venit toate acestea – din neștiință? Sau dintr-un instinct al drumului? Căci există un instinct al drumului...*” [Aleksievici, 2016a: 9]. Svetlana Aleksievici pune în opoziție clară lumea reală cu lumea cărților. Viața și biblioteca sau

BDD-A27344 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:45 UTC)

realitatea şi textul sunt judecate din perspectiva cunoaşterii pe care fiecare o oferă. Căutarea adevărului începe prin parcurgerea cărţilor, în tinereţea Svetlanei Aleksievici. Şi este dezamagită de ceea ce găseşte în cărţi, cum arată mai târziu în dialogurile ei cu presa, unde aminteşte despre viaţa pe care a avut-o în mijlocul oamenilor din satele Bielorusiei. Când oamenii reali rememorează mărturisind ceea ce ei înşişi au trăit, conştiinţa lor transmite ascultătorului un adevăr inexistent în cărţi şi mult mai convingător decât acesta, spune Aleksievici: „*Eu am trăit mult la ţară, aveam multe cărţi acasă, le citeam, dar adevărul lor mi se părea palid în comparaţie cu istorisirile oamenilor de acolo. Ele erau mult mai convingătoare, aveau pentru mine un răsunet mult mai puternic.*" [Interviu] Svetlana Aleksievici valorizează întâlnirea dintre două conştiinţe reale individuale: aceea a vorbitorului care se mărturiseşte şi aceea a ascultătorului care se deschide către celălalt. Încearcă să aducă în literatură experienţa acestei apropieri şi mai ales să o transforme într-un altfel de literatură. E vorba de o literatură a mărturisirii şi a ascultării, a spovedaniei şi a iertării. Povestitorul real îşi dezvăluie cele mai intime emoţii, suferinţa cea mai ascunsă, iar ascultătorul se metamorfozează din jurnalist şi sociolog ori psiholog, în preot – pentru că dă celuilalt şansa de a vorbi despre răul din viaţa lui şi mai ales despre cum a învins sau a fost învins de provocările răului. Cititorul participă el însuşi la actul mărturisirii şi are de ales: poate să îl asume prin *catharsis* drept o parte a lumii lui interioare sau să îl respingă.

Când judecă lumea textelor, biblioteca, scriitoarea nu face o diferenţă între cartea de ficţiune şi cartea de nonficţiune, în acest plan. Textualizarea realităţii produsă de conştiinţa unui autor întors spre el însuşi ar impune o distanţă a înstrăinării de realitate, atât în limbajul ficţiunii, cât şi în cel al nonficţiunii. Svetlana Aleksievici parcurge această distanţă în sens invers, sub semnul groazei pe care realităţile apocaliptice o nasc (războiul, dezastrul atomic), dar şi sub imperiul unei nevoi de înţelegere căreia nu i se opune, ci pe care o urmează până la capăt. Părăseşte textele citite, biblioteca, ca sa ajungă în realitatea care îi vorbeşte. Timpul petrecut în lumea cărţilor este, prin urmare, unul în care învaţă că textele au nevoie de o altă energie internă ca să reducă până spre dispariţie acea distanţă care înstrăinează cartea de realitatea vieţii. De ce? Din nevoia de adevăr. Distanţă dintre lumea textului şi istoria reală a oamenilor măsoară cu exactitate, pentru Svetlana Aleksievici, îndepărtarea literaturii de adevăr: „*Multă vreme am fost în căutare... Prin ce cuvinte aş putea să comunic ceea ce aud? Căutam un gen literar care să corespundă felului cum văd eu lumea, cum funcţionează vederea mea, auzul...*" [Aleksievici, 2016a: 9]. Aleksievici nu este mulţumită de nici una dintre formele literare dominante în cultura generaţiei sale. Ea se situează cu premeditare înafara oricărui tip de modernism sau postmodernism şi împotriva realismului socialist. Nu este atrasă de nici o estetică întemeiată în filosofiile nihiliste sau destructuraliste care populează până la sufocare societăţile urbane ale secolului al XX-lea. Nu crede în general în filosofie. Dealtminteri, toată avalanşa de modernisme din timpul vieţii autoarei, toate experimentele estetice şi discursiv-stilistice din cultura europeană şi americană par că nu există pentru Svetlana Aleksievici. În orice caz, nu îi ating în nici un fel conştiinţa. Caută altceva şi reuşeste să găsească: „*La un moment dat mi-a căzut în mână cartea „Ia iz ognennoi derevni" de Ales Adamovici, Ia. Brîl şi V. Kolesnik. O asemenea zguduire sufletească nu mai simţisem decât o dată în viaţă, când îl citisem pe Dostoievski. Dar aici forma era neobişnuită: romanul e o colecţie de voci ale vieţii înseşi. Ceea ce auzisem în copilărie, ceea ce se aude azi pe stradă, acasă, în cafenele, în troleibuz. Iată deci! Cercul se închisese. Găsisem ceea ce căutam. Ceea ce presimţisem că există. Ales Adamovici a devenit învăţătorul meu...*" [Aleksievici, 2016a: 9].

Dacă raportăm cărţile Svetlanei Aleksievici la toată literatura secolului al XX-lea şi la cea a începutului de secol XXI, devine evidentă poziţia de *outsider* radical a autoarei. În

BDD-A27344 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:45 UTC)

primul rând maestrul ei este un scriitor bielorus – Ales Adamovici, necunoscut în Europa. Ia din cărţile lui modelul literar pe care îl urmează, deoarece îi produce o revelaţie emoţională comparabilă doar cu lectura cărţilor lui Dostoievski. Estetica preluată de Aleksievici de la Ales Adamovici, radicalizată prin aprofundare şi dusă spre ultimele frontiere în cărţile ei, e mai mult decât biografism, memorii şi hiper-realism. Ea se întemeiază pe o proză unde cititorul aude un cor de voci luate din viaţa reală, dar al cărui dirijor tăcut este scriitoarea însăşi, care urmează firul vocilor, în timp ce elimină falsurile, redundanţele, alunecările în banal şi asigură unirea vocilor într-o muzică complementară, unde armonia vine din autenticitatea sensurilor necenzurate. Svetlana Aleksievici alege astfel o literatură în care dă prioritate absolută martorului care răspunde întrebărilor ei şi acceptă să deschidă spaţiul cel mai ascuns al propriei conştiinţe cunoaşterii celorlalţi, ca într-un fel de pregătire a *Judecăţii de Apoi*. Iar limbajul în care martorul verbalizează realitatea nu este prelucrat, ci conservat cât mai aproape de materia lui primă.

Noua literatură adusă de Aleksievici a fost deja numită „roman colectiv”, „roman oral”, „cor epic” sau, mai ambiguu – o literatură a „oamenilor care vorbesc despre ei înşişi”. Însă toate aceste formule aproximative indică mai puţin natura noii literaturi şi mai mult graba de a o constrânge să intre într-un sertar strâmt al culturii postmoderne. Cărţile lui Aleksievici nu încap şi nu se pot adapta unui asemenea spaţiu estetico-cultural, pentru că viziunea autoarei asupra textelor sale arată o ruptură ireconciliabilă. Svetlana Aleksievici, cu o simplitate desăvârşită, se opune tuturor modurilor de a face literatură de ficţiune şi marii majorităţi a modurilor de a concepe nonficţiunea, pentru ca să se întoarcă la originile literaturii, acolo unde creatorul de poveste este o conştiinţă mai degrabă anonimă, prin care vorbesc alte conştiinţe pilduitoare. Svetlana Aleksievici spune că în cărţile ei – *Dezastrul de la Cernobîl, Războiul nu are chip de femeie, Băieţii de zinc, Vremuri second- hand* – lasă vocile oamenilor să vorbească pentru ele însele: “*I've been searching for a genre that would be most adequate to my vision of the world to convey how my ear hears and my eyes see life. I tried this and that and finally I chose a genre where human voices speak for themselves.*” Ceea ce oamenii împărtăşesc în istoria lor comună o interesează pe Aleksievici, pentru a reconstitui din piese individuale panorama societăţilor şi a curgerii timpului istoric: “*Real people speak in my books about the main events of the age such as the war, the Chernobyl disaster, and the downfall of a great empire. Together they record verbally the history of the country, their common history, while each person puts into words the story of his/her own life. Today when man and the world have become so multifaceted and diversified the document in art is becoming increasingly interesting while art as such often proves impotent. The document brings us closer to reality as it captures and preserves the originals. After 20 years of work with documentary material and having written five books on their basis I declare that art has failed to understand many things about people.*” [*Voices from Big Utopia*] Poziţia Svetlanei Aleksievici este dramatică. Ea recunoaşte neputinţa artei, ca produs al imaginaţiei solitare, în faţa noii umanităţi. Numai documentul viu poate apropia conştiinţele de miezul realităţii contemporane, pentru că doar el conservă matricea originală a emoţiilor, amintirea trăirii umane produsă de un eveniment.

Când declară că arta a eşuat în înţelegerea celor mai multe lucruri importante despre om, Svetlana Aleksievici se desparte net de toată arta şi literatura modernă, ca să se instaleze pur şi simplu în realitate şi să înregistreze de acolo viaţa, ca „istorie a emoţiilor umane”: “*But I don't just record a dry history of events and facts, I'm writing a history of human feelings*”, proclamă ferm scriitoarea. Ceea ce urmăreşte Aleksievici este combustia interioară a omului, declanşată de eveniment, şi nu logica narativă a istoriei exterioare a evenimentului: “*...What people thought, understood and remembered during the event. What they*

BDD-A27344 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:45 UTC)

believed in or mistrusted, what illusions, hopes and fears they experienced." Scriitoarea e convinsă de faptul că mărturisirea şi amintirea reală a omului viu este imposibil de concurat prin imaginaţie şi invenţie artistică, pentru că nu poate atinge niciodată acuitatea şi dinamica detaliilor dintr-o evocare originală: "*This is impossible to imagine or invent, at any rate in such multitude of real details. We quickly forget what we were like ten or twenty or fifty years ago. Sometimes we are ashamed of our past and refuse to believe in what happened to us in actual fact.*" Pentru Svetlana Aleksivici arta nu este nici măcar o copie palidă a realităţii istorice, în sensul lui Platon. Arta minte, spune ea, pe când mărturisirea prinsă în evocare ştie să spună numai adevărul. Dar, pentru că mărturisirea este expresia unei voinţe şi a unor patimi individuale care pot crea ambuguitate şi confuzie în mintea cititorului, scriitoarea a pus împreună nenumărate voci care depun mărturie. Ele se completează şi se ajută reciproc în a orienta conştiinţa cititorului către adevăr. Sensul presupus, mesajul ipotetic din povestea unui martor devine certitudine şi adevăr indubitabil, prin conjugarea participativă cu toate celelalte poveşti reale: "*Art may lie but document never does. Although the document is also a product of someone's will and passion. I compose my books out of thousands of voices, destinies, fragments of our life and being. It took me three-four years to write each of my books. I meet and record my conversations with 500-700 persons for each book. My chronicle embraces several generations. It starts with the memories of people who witnessed the 1917 Revolution, through the wars and Stalinist gulags, and reaches the present times. This is a story of one Soviet-Russian soul.*" [*Voices from Big Utopia*]

Svetlana Aleksievici primeşte cursul istoriei aşa cum el se impune în existenţa individului, fără să caute nici o evadare. Fuga din realitate nu este o opţiune pentru Aleksievici, ci o trădare – a adevărului istoric, a vieţii înseşi, dar înainte de toate a *aproapelui*, în sensul creştin. Ea nu se refugiază în imaginaţie şi nu se ascunde de istorie în memoria bibliotecii. Nu întoarce nici o clipă spatele istoriei, ci o caută, îi provoacă prezenţa, i se supune cu răbdare şi mai ales cu o uriaşă nevoie de cunoaştere. Ceea ce vrea să cunoască scriitoarea nu este însă istoria ca fenomen suprauman şi nici legităţile ei mai mult sau mai puţin accesibile raţiunii. Viziunea ei este alta. Pentru Aleksievici istoria nu este un monstru al timpului, o energie necruţătoare care ar emana dincolo de mintea şi alegerea persoanei. Dimpotrivă. În înţelegerea scriitoarei, istoria nu este nici un construct al liderilor care ar topi indivizii in mulţimi depersonificate – indiferent de puterea pe care liderii ajung să o exercite asupra celor subordonaţi lor.

Svetlana Aleksievici vede în istorie un destin comun ireversibil, construit de faptele, deciziile şi indeciziile indivizilor, de speranţele, idealurile şi sentimentele lor, dar mai ales de poveştile fiecărui om în parte. De aceea, pe cât este de comună istoria ca destin al umanităţii, pe atât de individuale şi de unice sunt poveştile care fac conţinutul istoriei şi în care se revelează sensul acesteia. Poveştile persoanelor singularizează fiinţa, salvează unicitatea individului, în timp ce ridică împreună uriaşa privelişte a umanităţii. Pe Svetlana Aleksievici o interesează destinul omului individual sub istorie, capacitatea lui de a reacţiona faţă de toate formele răului cu care istoria încearcă sa îi contamineze fiinţa până la epuizare morală şi aneantizare fizică, prin război, nedreptate, crimă colectivă, degradare fizică, minciună şi manipulare, frică, pierderea raţiunii, nebunie şi ură.

Svetlana Aleksievici alege să se raporteze la oamenii aflaţi în fluviul istoriei cu mijloacele jurnalistului de front şi cu conştiinţa poetului homeric. Cele câteva cărţi pe care le scrie îi iau peste patruzeci de ani de muncă. Mai întâi concentrează istoria în jurul a câtorva teritorii abisale prin dinamismul lor malefic imposibil de epuizat în rememorare: urmările războiului de salvare a Patriei, războiul sovietic din Afganistan, comunismul rusesc, catastrofa de la Cernobîl, sistemul sovietic. Apoi gândeşte întrebările, alege oamenii şi îi determină să îi vorbească. Ştie să asculte, are răbdare, îşi dăruieşte timpul şi energia ei martorilor: „*Ne*

BDD-A27344 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:45 UTC)

despărțim de vremurile sovietice. De viața aceea a noastră. Încerc să-i ascult cu onestitate pe toți participanții la drama socialistă...” [Aleksievici, 2016b: 9]. Scriitoarea înregistrează toate vocile, apoi selectează și transcrie acele mărturii care se eliberează de zgura banalității. În cele din urmă identifică un ritm epic propriu pentru corul poveștilor adevărate ale oamenilor reali care au luptat pe fronturile Marelui Război sau în Afganistan, care s-au sacrificat pentru a limita catastrofa de la Cernobîl ori care au participat la gloria și decăderea imperiului comunist dominat de Moscova. Astfel, în narațiuni de o mare forță evocatoare, Svetlana Aleksievici reușește să recupereze timpul și memoria omului sovietic și postsovietic, spiritul istoriei și umanitatea pe care societățile lor le-au construit. În interviurile pe care le-a dat, scriitoarea repetă cu fermitate: „*În toate cărțile mele m-am luptat cu ideologia comunistă, cu „ideea roșie“, cum i se zice, în variantă rusească. Am vrut să arăt ce a însemnat bolșevismul rusesc, nu libertatea ca idee romantică – idee frumoasă, de altfel, adică să fim toți egali și fericiți împreună –, ci cum anume a fost aplicată această idee mereu actuală în spațiul rusesc, în variantă rusească.*”

Cu toate acestea, Svetlana Aleksievici a fost puternic contestată, mai ales în mediile academice, în calitatea ei de scriitoare și de câștigătoare a Premiului Nobel, deoarece ea nu scrie ceea ce numim *literatură de ficțiune*. Iar literatura se confundă, în acceptiunea cea mai largă, populară și academică, cu ficțiunea. Și-atunci se naște o întrebare legitimă: aparțin literaturii sau jurnalismului cărțile Svetlanei Aleksievici? Este scriitoare Svetlana sau rămâne ea jurnalistă? Altfel spus, ce reprezintă literatura pentru cititori și critici în jurul anului 2015? S-a născut astfel o oportunitate generoasă pentru a dezbate natura literaturii în lumea secolului XXI, condiția scriitorului contemporan și opoziția dintre ficțiune și nonficțiune într-un nou spațiu civilizațional global, unde literatura își redefinește în mod evident identitatea. Din această perspectivă, o certă provocare în dezbatere vine chiar dinspre Svetlana Aleksievici, care nu scrie *nonficțiune* din întamplare, ci, cum am arătat deja, din convingere radicală. Ea vede în acest tip de scriere unica literatura autentică în lumea actuală; mai mult chiar – unica literatură posibilă, în sensul acceptării ei de către o conștiință creatoare puternic autocritică: „*În epoca noastră, în care răul este atotstăpânitor și pare să facă legea în lume – dacă n-ar fi să vorbim decât despre terorism, războaie fratricide, milioane de oameni alungați –, scriitorii sunt într-un fel neputincioși, adevărul lor e mai palid decât cel pe care-l poate dezvălui jurnalismul.*” Procesul rațional prin care Svetlana Aleksievici ajunge la această atitudine estetică și apoi modul în care ea vede literatura proprie pot reprezenta surse de regândire a relației dintre scriitor și lume, dar și a ceea ce putem înțelege azi prin literatură. De aceea întâlnirea cu Svetlana Aleksievici devine odată în plus spectaculoasă.

Gândirea estetică a Svetlanei Aleksievici își găsește direcția, limbajul și conținutul pe măsură ce se naște literatura ei. În *Războiul nu are chip de femeie*, carte apărută în 1985, se aud vocile a nenumărate femei care au luptat pe frontul sovietic din Al Doilea Război. Să ascultăm cel puțin una dintre ele: „*Când am plecat pe front eram o materialistă. Atee. Fusesem o bună elevă sovietică, învățasem tot ce era de învățăt. Dar acolo... Acolo am început să mă rog... Întotdeauna mă rugam înainte de bătălie, îmi spuneam propriile mele rugăciuni. Cuvinte simple... făcute de mine... Și sensul era unul singur, să mă întorc la mama și la tata. Nu știam rugăciuni adevărate și nu citisem Biblia. Nimeni nu mă vedea când mă rugam. Era în secret. Pe furiș. Cu grijă... Eram alții pe atunci, trăiau alt fel de oameni pe atunci. Înțelegeți?... Altfel gândeam, înțelegeam... [...] O dată, printre nou-veniții în unitatea noastră s-a nimerit să fie și un băiat credincios, și soldații râdeau de el când vedeau că se roagă: “Cum e, te-a ajutat Dumnezeul tău? Dacă există cu adevărat, cum de rabdă toate astea?” Nu credeau ... [...] După război am citit Biblia. Acum o citesc de o viață întreagă... Și soldatul acesta ... nu voia să tragă. Refuza. „Nu pot! Nu vreau să omor!” Toți se învoiau să omoare, numai el nu. Dar timpurile? Ce timpuri erau!... [...] A fost trimis la tribunalul militar și peste două zile l-au împușcat...*

BDD-A27344 © 2017 Editura Universității din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:45 UTC)

[...] Nu i-am văzut pe oamenii pe care îi omoram... [...]Vin la mine în vis ...morții ...Morții mei... Deși nu i-am văzut, vin și se uită la mine. Și eu caut, caut cu privirea, poate e careva doar rănit, dar care să mai poată fi salvat. Nu știu cum să-ți spun... Dar toți sunt morți..." Și imediat aflăm numele real al aceleia care a vorbit și ce misiune a îndeplinit în război*: „Vera Borisovna Sapghir, sergent, tunar în artileria antiaeriană.*" [Aleksievici, 2016a: 104-105].

Conștiința cititorului se încarcă cu emoția tulburătoare ce vine dinspre o altă conștiință reală, și nu dinspre o conștiință ficțională. Vocile martorilor se înșiruie una după alta, fără intervenția aparentă a autoarei, dar cu participarea acesteia. Vocile ajung astfel proiectate într-o polifonie vibrantă, născută în conștiința cititorului *după* lectură. Oameni reali evocă prin prisma întâmplărilor povestite emoțiile lor cele mai puternice, trăirea interioară produsă de evenimente și capacitatea lor proprie de a reacționa la ele. Se adună într-un cor uriaș voci care povestesc, plâng, râd, tac – împreună cu ascultătorul, martorul tăcut, care este autoarea însăși. În fața cititorului sunt două prezențe care i se adresează din text: povestitorul martor și autoarea care primește istorisirea și o textualizează pentru a o oferi cititorului. Iar conștiința autoarei se comportă precum un mediator sensibil și foarte aspru cu el însuși, fiind mereu atent să păstreze intactă autenticitatea vocii martorului, fără nici un fel de imixtiuni sau transformări. Conștiința rămasă în tăcere a autoarei își interzice intervenția prin ficționalizarea fluidului epic transcris. Povestea pe care o primește de la martor nu este o materie primă din care ar urma să fie creată narațiunea ultimă, prin re-povestire, documentare, detaliere, metamorfozare a detaliilor și apoi ficționalizare a evenimentelor și a eroilor. Povestea martorului este echivalentă cu textul narativ. Nu este vorba de un joc, ci de împărtășirea unor experiențe unice, între cele trei conștiințe active – martorul povestitor, autorul tăcut și cititorul. În fragmentul citat, vocea Verei Borisovna Sapghir mărturisește transformarea spirituală și chinul unei ființe care are de ales între a se supune ateismului sovietic, războiului și crimei în masă, și a-și recupera propria nevoie de spiritualitate, credința, căutarea iertării. E o spovedanie împotriva uitării răului.

E firesc să ne întrebăm: ceea ce face în cărțile ei Svetlana Aleksievici se identitifică cu literatura sau cu jurnalismul, memoriile, consemnările istoriografice? Cred în arta pe care o promovează Svetlana Aleksievici deoarece umanizează profund natura literaturii și îi creează toate condițiile unei reale renașteri. Literatura nu mai este un execițiu egoist al afirmării unei identități autoritare care vrea să colonizeze mintea cititorului cu propriile sale fantasme. În înțelegerea Svetlanei Aleksievici, literatura este o întâlnire a conștiințelor reale – martorul, scriitorul mediator și cititorul – pe teritoriul cel mai vulnerabil, dar și cel mai purtător de adevăr: emoția și amintirea emoției.

BIBLIOGRAFIE

Aleksievici, Svetlana, 2016a. *Războiul nu are chip de femeie.* Traducere din limba rusă de Ion Covaci. Ediție revizuită de Justina Bandol. Editura Litera, București.

Aleksievici, Svetlana, 2015. *Dezastrul de la Cernobîl. Mărturii ale supraviețuitorilor*. Traducere din limba rusă și note de Antoaneta Olteanu. Prefață de Ion M. Ioniță. Editura Corint, București.

Aleksievici, Svetlana, 2016b. *Vremuri second-hand,* Traducere din rusă și note de Luana Schidu, Humanitas, București.

Alexievich, Svetlana, *Voices from Big Utopia*, http://www.alexievich.info/indexEN.html

Interviu exlusiv pentru „Adevărul cultural", realizat de Doinel Tronaru: http://adevarul.ro/cultura/carti/title-1_57dae2a25ab6550cb8b0becf/index.html

BDD-A27344 © 2017 Editura Universității din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:45 UTC)